ለመክሰስ ፡ መብተኛ ፡ የሆኑት ፡ ሰዎች ፡ አቤቱታ ፡ ሲቀርብ ፡ ብቻ ፡ የክሱን ፡ ጕዳይ ፡ ለመከታተል ፡ የሚቻልባቸው ፡ ወንጀሎች ።

ክፊሊፕ ፡ ግራቨን ፡
ፍርድ ፡ ሚኒስቴር ።

የ፲፱፻፶፯ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ቍ ፡ ፩ ፡ እንዲህ ፡ ይላል ። "የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ግብ ፡ ስለ ፡ ጠቅላላው ፡ ጥቅም ፡ ሥርዐትን ፡ ሰላምን ፡ የመንግሥትንና ፡ የዜጎችን ፡ ጸጥታ ፡ መጠበቅና ፡ ማረጋገጥ ፡ ነው ።" የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ይህንን ፡ ግብ ፡ የሚፈጽመው ፡ ስለ ፡ ጠቅላላው ፡ ጥቅም ፡ ሲባል ፡ ሊደረጉ ፡ የማይገባቸውን ፡ እንዳይደረጉ ፡ ሊደረጉ ፡ የሚገባቸውን ፡ እንዲደረጉ ፡ ያለማድረግ ፡ ክልከላዎችን ፡ ወይም ፡ የማድረግ ፡ ግዴታዎችን ፡ በመመደብ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ እነዚህን ፡ ክልከላዎች ፡ ወይም ፡ ግዴታዎች ፡ አፍርሶ ፡ የሚገኝ ፡ ሁሉ ፡ ለጠቅላላው ፡ ማኅበራዊ ፡ ኑሮ ፡ በኀላፊነት ፡ ያስጠይቀዋል ፡ ማለት ፡ ነው ። መንግሥት ፡ በሕዝብ ፡ ስም ፡ ሆኖ ፡ ለዜጎች ፡ ተወክሎ ፡ የወንጀልን ፡ ጕዳይ ፡ እንዲከታተልና ፡ ክሶ ፡ እንዲያስቀጣ ፡ ኀላፊነቱ ፡ ሊወድቅበት ፡ የቻለውም ፡ በዚሁ ፡ ምክንያት ፡ ነው ። ሆኖም ፡ የጠቅላላውን ፡ ሕዝብ ፡ ሰላምና ፡ ጸጥታ ፡ የማያደፈርሱ ፡ ወንጀሎች ፡ አሉ ። እነሱም ፡ በተለይ ፡ ጥቅማቸው ፡ የተነካባቸውን ፡ ወይም ፡ የተበደሉትን ፡ ሰዎች ፡ መብት ፡ ብቻ ፡ የሚመለከቱ ፡ ወንጀሎች ፡ ናቸው ። የእነዚህ ፡ ወንጀሎች ፡ አፈጻጸም ፡ ውጤት ፡ ከተጐዳው ፡ ሰው ፡ ጥቅም ፡ በላይ ፡ አልፎ ፡ የሌሎችን ፡ ጥቅምና ፡ ጕዳት ፡ የማይመለከት ፡ ወይም ፡ የማይነካ ፡ ነው ። ምንም ፡ እንኳ ፡ በጠቅላላው ፡ ተበዳዩ ፡ ቢስማማ ፡ ባይስማማም ፡ የወንጀል ፡ ክስን ፡ መከታተል ፡ የመንግሥት ፡ ኀላፊነት ፡ ቢኾንም ፡ ቅሉ ፡ በንደዚህ ፡ ባሉት ፡ ነገሮች ፡ የተጐዳው ፡ ሰው ፡ በዳዩ ፡ ተከሶ ፡ በፍርድ ፡ እንዲታይለት ፡ ፈቃደኛ ፡ መሆኑን ፡ በእርግጥ ፡ ካላሳየ ፡ በስተቀር ፡ መንግሥት ፡ ይህንን ፡ ግዳጁን ፡ አያከናውንም ።

የተበደለው ፡ ሰው ፡ ስምምነት ፡ በቅድሚያ ፡ የሚያስፈልግበትም ፡ ምክንያት ፡ አንደኛ ፡ ወንጀሉ ፡ ጠቅላላውን ፡ የሕዝብ ፡ ጥቅም ፡ ስለማይመለከት ፡ ማኅበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ባለመንካቱ ፡ ኹለተኛ ፡ የተበደለው ፡ ሰው ፡ ሳይስማማበት ፡ ክስ ፡ ቢቀርብ ፡ ስራሱ ፡ ለተበደለው ፡ ሰው ፡ ጕዳትን ፡ ስለሚያመጣበት ፡ ነው ። ጕዳትም ፡ የሚያመጣው ፡ የተበደለው ፡ ሰው ፡ በክሱ ፡ ምክንያት ፡ በሕዝብ ፡ ፊት ፡ በይፋ ፡ ሊታወቅበት ፡ የማይፈልገው ፡ ጕዳይ ፡ ሊኖር ፡ በመቻሉ ፤ ወንጀሉ ፡ በአደባባይ ፡ ቢታይ ፡ የወንጀሉ ፡ ተግባር ፡ ካደረሰበት ፡ በደል ፡ የበለጠ ፡ ጕዳት ፡ ክሱን ፡ በማንቀሳቀስ ፡ ሊደርስበት ፡ ስለሚችል ፡ ነው ። ለምሳሌ ፡ የክሱ ፡ ጕዳይ ፡ የሚስቱን ፡ አለመታመን ፡ የልጁን ፡ ወስላታነት ፡ በአደባባይ ፡ ሸንጎ ፡ ያወጣበት ፡ ይሆናል ። በዚህን ፡ ጊዜ ፡ የወንጀል ፡ ክስ ፡ ሊንቀሳቀስ ፡ የሚችለው ፡

በተበዳዩ ፡ ፍላጐት ፡ መሠረት ፡ ብቻ ፡ መሆን ፡ እንዳለበት ፡ ግልጽ ፡ ነው ።[1] የተበደለው ፡ ሰው ፡ ክስ ፡ እንዲቀርብለት ፡ በጠየቀም ፡ ጊዜ ፡ ቢሆን ፡ መንግሥት ፡ በጕዳዩ ፡ የሚገባው ፡ ክስ ፡ በማስቀጣት ፡ ብቻ ፡ የከሳሹ ፡ መብት ፡ ደጋፊ ፡ ረዳት ፡ በመሆን ፡ እንጂ ፡ በሌላ ፡ ዐይነት ፡ አኳኋን ፡ አይደለም ። ይህም ፡ በተባዳዮቹ ፡ አቤቱታ ፡ ብቻ ፡ ሊያስቀጡ ፡ የሚችሉት ፡ ወንጀሎች ፡ የትኞቹ ፡ ዐይነት ፡ ናቸው ? የዚህ ፡ ዐይነት ፡ አቤቱታ ፡ መቅረብ ፡ ውጤቱስ ፡ ምንድነው ? የሚሉትን ፡ ሁለት ፡ ጥያቄዎች ፡ ያስከትላል ።

የወንጀለኛ ፡ መቅጫው ፡ ሕግ ፡ ክስ ፡ በቀረበ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ የሚያስቀጡ ፡ ወንጀሎችን ፡ የሚገልጽ ፡ የተጠናቀቀ ፡ ዝርዝር ፡ አይሰጥም ። አንቀጽ ፡ ፪፻፲፯ ፡ ቢሆንም ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በልዩ ፡ ክፍል ፡ ወይም ፡ በሌሎች ፡ ሕጎች ፡ ውስጥ ፡ "አብዛኛውን ፡ የግል ፡ በደልን ፡ ነክ ፡ በመሆናቸው ፡ በግል ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ ብቻ ፡ ክሳቸው ፡ ሊንቀሳቀስ ፡ የሚችለውንና፡ በግል፡ ጠቋሚ፡ ወይም፡ ጠያቂነት፡ የሚያስከስሱትን፡ ወንጀሎች ፡" ለይቶ ፡ የሚናገረው ፡ በጠቅላላው ፡ መልክ ፡ ነው ። በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ደንብ ፡ ልዩ ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ የሚገኙ ፡ አያሌ ፡ ድንጋጌዎች ፡ "ማናቸውም ፡ . . . . . የግል ፡ አቤቱታ ፡ በቀረበ ፡ ጊዜ ፡ በ . . . . . ይቀጣል ፡" ሲሉ ፡ ያዛሉ ። እነዚህም፡ [በአንቀጽ ፡ ፫፻፹፫ ፡ (፪)] የቤተ ፡ ዘመድ ፡ የሆኑትን ፡ ሠነዶች ፡ ስለማጥፋት፡ [በአንቀጽ ፡ ፬፻፯] ፡ የግል ፡ ሞያን ፡ የሥራ ፡ ምስጢር ፡ ስለመግለጽ ፤ [በአንቀጽ ፡ ፬፻፲] ፡ ሳይንስን ፡ የኢንዱስትሪን ፡ ወይም ፡ ንግድን ፡ ምስጢር ፡ ስለመግለጽ ፤ [በአንቀጽ ፡ ፭፻፴፱፡ (፩)] አስቦ ፡ ስለተደረገ ፡ ቀላል ፡ የአካል ፡ ጉድለት ፤ [በአንቀጽ ፡ ፭፻፵፫፡ (፫)] በቸልተኝነት፡ ምክንያት፡ ስለሚደርስ፡ የአካል፡ ጕዳዮች፤[በአንቀጽ፡፭፻፵፬] ፡ የእጅ፡ እልፊት ፤[በአንቀጽ ፡ ፭፻፵፮] ፡ ስለዛቻ ፤ [በአንቀጽ ፡ ፭፻፶፫] ፡ የመክሰስ ፡ ወይም ፡ የማዋረድ፡ ሕገ ፡- ወጥ ፡ ዛቻ ፡ [በአንቀጽ ፡ ፭፻፶፭] ፡ የማሰብን ፡ ችሎታ ፡ ስለማሳጣት ፤[2] [በአንቀጽ ፡ ፭፻፷፫ ፡ (፩)] የወላጅ ፡ ወገን፡ ልጅን ፡ በድብቅ ፡ ስለመውሰድ ፡ [አንቀጽ ፡ ፭፻፷፰] ፡ የሥራ ፡ ነጻነትን ፡ ሕግ ፡ ስለመድፈር ፤ [በአንቀጽ ፡ ፭፻፸፫] ፡ ደብዳቤዎችንና ፡ የሚላኩ ፡ ዕቃዎችን ፡ ስለማቋረጥና ፡ ወደ ፡ ሌላ ፡ ስለ ፡ ማዛወር ፤ [በአንቀጽ ፡ ፭፻፹፯] ፡ መደበኛ ፡ የሆነ ፡ የክስ ፡ አቤቱታና ፡ ክስ ፡ ሲቀርብ ፡ የሚያስቀጡ ፡ መሆናቸውን ፡ ያዛል ። ሆኖም ፤ አንቀጽ ፡ ፮፻፵፭ ፡ ፮፻፷፯ ፡ ፮፻፷፰ ፡ ይመለከቷል ፤ [በአንቀጽ ፡ ፭፻፺፫] ፡ ክፍ ፡ ያለውን ፡ የቤት ፡ ችግር ፡ ወይም ፡ ተገዥነትዎን ፡ ምክንያት ፡ በማድረግ ፡ ስለሚደረገው ፡ የማታለል ፡ ሥራ ፤[3] [በአንቀጽ ፡ ፭፻፺፮] ፡ ማሳት ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፲፪] ፡ መልካም፡ ጠባይን ፡ የሚነኩ ፡ ነገሮችን ፡ ለሕዝብ ፡ ስለ ፡ መግለጽ ፡ ወይም ፡ ስለ ፡ ማስታወቅ ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፲፬] ጋብቻን ፡ በተንኰል ፡ በማታለል ፡ ስለመፈጸም ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፲፫] ፡ ስለሴሰኝነት ፤ [በአንቀጽ ፡ ፯፻፳፩] ፡ ቀለብ ፡ የመስጠት ፡ ተግባርን ፡ ስለአለመፈጸም ፤ [በአንቀጽ ፡

---

[1] "በክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ ብቻ ፡ የሚያስቀጣ ፡ ወንጀል ፡" ማለት ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግና ፡ በሥነ ፡ ሥርዐቱ ፡ ውስጥ ፡ እንደ ፡ ተነገረው ፡ በተበዳይ ፡ ወገን ፡ ወይም ፡ እርሱ ፡ ወኪሉ ፡ ሥልጣን ፡ በሰጠው ፡ ሰው ፡ ክስን ፡ ማንቀሳቀስ ፡ ዋና ፡ መሠረታዊ ፡ ጕዳይ ፡ ኹኖ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፪፻፲፯ ፡ መሠረት ፡ የሚፈለግበት ፡ የሕግ ፡ ክርክር ፡ ነው ። በዚህ ፡ ዐይነት ፡ ክስና፡ "ጠቋሚው ፡ ሳይታወቅ ፡ በሚቀርብ ፡ የወንጀል ፡ ክስ" ፡ መካከል ፡ ልዩነቱ ፡ በኋለኛው ፡ ዐይነት ፡ ክስ ፡ ማንም ፡ ሰው ፡ በመረጃ ፡ መልክ ፡ ክስ ፡ ሊያቀርብ ፡ መቻሉ ፡ ነው ። እንዲሁም ፡ የኋለኛው ፡ ዐይነት ፡ ክስ ፡ የሚቀርበው ፡ ለሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ለማሳወቅ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ይህ ፡ ልዩነት ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ፲፩ ፡ እና ፡ ፲፫ ፡ በደንብ ፡ ተብራርቶ ፡ ተገልጿል ።

[2] በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፭፻፴፩ ፡ በተነገረው ፡ ዐይነት ፡ ከባድ ፡ ወንጀል ፡ የተፈጸመ ፡ እንደኾነ ፡ ምንም ፡ ይህ ፡ አንቀጽ ፡ አብራርቶ ፡ ባይገልጠም ፡ ወንጀሉ ፡ ከባድ ፡ በመኾኑ ፡ "በክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ ብቻ ፡ የሚያስቀጣ ፡" ክስ ፡ እንዲቀርብ ፡ አያስፈልግም ። ምክንያቱም ፡ ቅጣቱ ፡ ከዐምስት ፡ ዓመት ፡ በላይ ፡ የማይበልጥ ፡ ከባድ ፡ እስራት ፡ በመኾኑ ፡ ነው ።

[3] በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፭፻፶፰ ፡ መሠረት ፡ "በክስ፡ አቤቱታ፡ አቅራቢነት ፡ ብቻ፡ የሚያስቀጣ፡" ወንጀል ፡ ቢፈጸም ፡ ይህ ፡ አንቀጽ ፡ አብራርቶ ፡ ባይገልጥም ፡ ቅጣቱ ፡ ከ፲ ፡ ዓመት ፡ ባልበለጠ ፡ እስራት ፡ በመኾኑ ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ መቅረብ ፡ በግዴታ ፡ አያስፈልግም ።

፮፻፳፱] ፡ በቤተሰብ ፡ ዘመድ ፡ አባሎች ፡ በኩል ፡ ወንጀል ፡ በተሠራ ፡ ጊዜ ፡ ስለሚቀርብ ፡ ክስ ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፴፪] ፡ የጋራ ፡ የሆኑትን ፡ ዕቃዎች ፡ ስለመስረቅ ፤ [አንቀጽ ፡ ፮፻፵፫] ፡ አግኝቶ ፡ ስለመደበቅ ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፵፩] ፡ የሌላ ፡ ሰው ፡ በሆነ ፡ ሀብት ፡ ያላግባብ ፡ ስለ ፡ መገልገል ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፵፭] ፡ ወድቆ ፡ የተገኘውን ፡ ዕቃ ፡ ለራስ ፡ ስለማድረግ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፵፮] ፡ በሰው ፡ እርስት ፡ ላይ ፡ የከብት ፡ መንጋ ፡ ስዶ ፡ ስለማበላሸት ፤ [አንቀጽ ፡ ፮፻፶ ፡ (፩)] በሰው ፡ ሀብት ፡ ላይ ፡ ከባድ ፡ ባልሆነ ፡ አደራረግ ፡ ጉክት ፡ ስለ ማድረግ ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፶፫] ፡ መደበኛ ፡ ሁኔታ ፡ (ከባድ ፡ በሆነ ፡ መንገድ ፡ የሰው ፡ ሀብት ፡ ስለማበላሸት ፤) [በአንቀጽ ፡ ፮፻፷፩] ፡ በሕዝብ ፡ እምነት ፡ ስለመጠቀም፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፷፭] ፡ ጥቅም ፡ ታገኛለህ ፡ በማለት ፡ ሌላውን ፡ ሰው ፡ በመደለል ፡ ስለማነሣሣት ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፷፯] ፡ አካለ ፡ መጠን ፡ ያልደረሱትን ፡ ወይም ፡ ችሎታ ፡ የሌላቸውን ፡ ሰዎች ፡ ንብረታቸውን ፡ የሚጐዳ ፡ ሥራ ፡ እንዲሠሩ ፡ ስለማነሣሣት ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፸፩-፮፻፸፪] ፡ ግዙፍ ፡ ባልሆኑ ፡ መብቶች ፡ ላይ ፡ ስለሚሠራ ፡ ወንጀል ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፸፯] ፡ በአጭበርባሪነት ፡ ዕዳ ፡ ለመክፈል ፡ ስላለመቻል ፤ [በአንቀጽ ፡ ፮፻፸፰] ፡ ስለ ፡ መክሰር ፤ [በአንቀጽ ፡ ፯፻፹፭ ፡ (፩) (ሀ)] የደንብ ፡ ተላላፊነት ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ።[4]

ከላይ ፡ የተዘረዘሩትን ፡ አንቀጾች ፡ በመተላለፍ ፡ ወንጀል ፡ በተፈጸመ ፡ ጊዜ ፡ በሕግ ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ እንዲያቀርብ ፡ ከተፈቀደለት ፡ ሰው ፡ በስተቀር ፡ በሌላ ፡ በማንም ፡ ሰው ፡ የክስ ፡ ጉዳይ ፡ ሊንቀሳቀስ ፡ አይችልም ።[5] ወንጀሉ ፡ የእጅ ፡ ተፍንጅ ፡ ወንጀል ፡ የኾነ ፡ እንደኾን ፡ መዠመሪያ ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ካልቀረበ ፡ በስተቀር ፤ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚሰጠው ፡ የመያዝ ፡ ትእዛዝ ፡ ሳይኖር ፡ አጥፊው ፡ የሚያዝ ፡ አይመስልም ። የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ በቍ ፡ ፳፩ ፡ እንደሚለው ፤

(፩) የእጅ ፡ ተፍንጅ ፡ ወይም ፡ የእጅ ፡ ተፍንጅ ፡ መሰል ፡ ወንጀሎች ፡ በተፈጸሙ ፡ ጊዜ ፡ ወንጀሉ ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሳይቀርብ ፡ (የክስ ፡ አቤቱታ ፡ መቅረብ ፡ በግዴታ ፡ ለሚፈልጉት ፡ ወንጀሎች ፡ ማለት ፡ ነው) ፡ ክስ ፡ ሊቀርብበት ፡ የማይችል ፡ ካልኾነ ፡ በቀር ፡ ጠቋሚ ፡ ወይም ፡ አቤት ፡ ባይ ፡ (ማለት ፡ ጠቋሚና ፡ አቤት ፡ ባይ ፡ ለመረጃ ፡ ያኸል ፡ እንጂ ፡ በግዴታ ፡ ለማይፈለጉበት ፡ ኹኔታ ፡ — ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ቍ ፡ ፪፻፲፮ ፡ ይመለከቷል) ፡ እንዲቀርብበት ፡ አስፈላጊ ፡ ሳይኾን ፡ ክስ ፡ ለማቅረብ ፡ ይቻላል ፤ እንዲሁም ፡ (፪) እንደዚህ ፡ ያለው ፡ ኹኔታ ፡ በሚያጋጥምበት ፡ ጊዜ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚሰጠው ፡ የመያዝ ፡ ትእዛዝ ፡ ሳይኖር ፡ በቍ ፡ ፶፩ ፡ እና ፡ በተከታዮቹ ፡ ቍጥሮች ፡ መሠረት ፡ ወንጀለኛውን ፡ ለመያዝ ፡ ይቻላል ። ንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ (፪) በፍርድ ፡ ቤት ፡ ትእዛዝ ፡ ስለመያዝ ፡ በሚገልጽበት ፡ ጊዜ ፡ በጣም ፡ ሰፊ ፡ አነጋገር ፡ ላይ ፡ የተመሠረተና ፡ እንዲሁም ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ ብቻ ፡ የሚያስቀጡ ፡ የእጅ ፡ ተፍንጅ ፡ ወይም ፡ መሰል ፡ ወንጀሎች ፡ በተፈጸሙ ፡ ጊዜ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚሰጠው ፡ የመያዝ ፡ ትእዛዝ ፡ ሳይኖር ፡ ለመያዝ ፡ እንዳይቻል ፡ ለመከልከል ፡ የታሰበ ፡ ቢኾን ፡ ኑሮ ፡ ይህ ፡ ድንጋጌ ፡ በግልጥ ፡ በንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ (፪) ውስጥ ፡ ክስ ፡ እንዳይቀርብ ፡ በተከለከለው ፡ ዐይነት ፡ በንኡስ ፡ (፩) ውስጥ ፡ በተነገረም ፡ ነበር ።

---

[4] ቍ ፡ ፯፻፹፩ ፡ በጣም ፡ ሰፊ ፡ ቢኾንም ፡ በተለይ ፡ ፮፻፸፰ ፡ ፮፻፸፯ ፡ ፮፻፲፱ ፡ ፮፻፲፯ ፡ ፮፻፲፰ ፡ ፭፻፷ ፡ (የግል ፡ ሀብት ፡ የኾነ ፡ እንደኾነ ፡) ፭፻፷ ፡ ፭፻፷፮ ፡ ፭፻፲ ፡ እና ፡ ፭፻፲፫ ፡ የተጠቀሱት ፡ ወንጀሎች ፡ ብቻ ፡ በዚህ ፡ ክፍል ፡ ሥር ፡ የሚውሉ ፡ ይመስላል ። በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፯፻፹፭ ፡ (፩) (ለ) ሥር ፡ ስለ ፡ ተመለከተው ፡ "በክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ ብቻ ፡ የሚያስቀጣ" ፡ ወንጀል ፡ ከላይ ፡ በ፲፪ ፡ መግለጫ ፡ የተጠቀሰውን ፡ ይመለከቷል ።

[5] በክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ ብቻ ፡ የሚያስቀጣ ፡ ወንጀል ፡ ከሌላ ፡ ዐይነት ፡ ወንጀል ፡ ጋር ፡ ቢፈጸምና ፡ የግል ፡ ክስ ፡ አቅራቢ ፡ ባይኖር ፡ የሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ለኋለኛው ፡ ወንጀል ፡ ብቻ ፡ ክስ ፡ ሊያቀርብ ፡ ይችላል ። በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ሌላ ፡ ወንጀል ፡ መፈጸሙን ፡ መግለጥ ፡ አይኖርበትም ። ፍርድ ፡ ቤቱም ፡ እንደተጣማሪ ፡ ወንጀል ፡ አስመስሎ ፡ ቅጣት ፡ ለማክበድ ፡ መነሻ ፡ ሊያደርግ ፡ አይችልም ።

ኹኖም ፡ ይህ ፡ አንቀጽ ፡ በሌላ ፡ መልክ ፡ መተርጐም ፡ እንደሚኖርበት ፡ የሚያመለክቱ ፡ ብዙ ፡ ኹኔታዎች ፡ አሉ ። በመዠመሪያ ፡ በንኡስ ፡ አንቀጽ ፡ (፪) ውስጥ ፡ "በእንደዚህ ፡ ያለው ፡ ኹኔታ" ፡ የሚለው ፡ አገላለጥ ፡ በምሉ ፡ ስለ ፡ እጅ ፡ ተፍንጅ ፡ ወይም ፡ መሰል ፡ ወንጀሎቹ ፡ ይኹን ፡ ወይም ፡ ጠቋሚ ፡ ወይም ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢ ፡ ሳይኖር ፡ ክስ ፡ ሊቀርብባቸው ፡ የሚቻለውን ፡ ማለት ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢ ፡ ስለማይፈልጉት ፡ ክሶች ፡ ኹሉ ፡ ማለቱ ፡ ለመኾኑና ፡ ላለመኾኑ ፡ ስላልተለየ ፡ አከራካሪ ፡ ጉዳይ ፡ ሊኾን ፡ ይችላል ። ኹለተኛ ፡ የእጅ ፡ ተፍንጅ ፡ ወንጀል ፡ በተፈጸመ ፡ ጊዜ ፡ ወንጀለኛን ፡ እጅ ፡ ተፍንጅ ፡ በመያዝ ፡ ብቻ ፡ የዳኝነት ፡ ተግባር ፡ ሊጀመር ፡ ይችላል ። ምክንያቱም ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢ ፡ ለሚያስቀጡ ፡ ወንጀሎች ፡ ያለ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ትእዛዝ ፡ እንዲያዝ ፡ ማድረግ ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ በሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ ውስጥ ፡ ተበደልኩ ፡ ባይ ፡ ተከሳሽ ፡ እንዲኖር ፡ ያስፈልጋል ፡ ከሚለው ፡ ክስ ፡ ጋር ፡ የሚፋለስ ፡ ይኾናል ። ሦስተኛ ፡ በእጅ ፡ ተፍንጅ ፡ ወንጀል ፡ ውስጥ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚሰጠው ፡ የመያዝ ፡ ትእዛዝ ፡ ሳይኖር ፡ እንዲያዝ ፡ የሚደረግበት ፡ አንዱ ፡ ምክንያት ፡ የሕዝብ ፡ ሰላም ፡ እንዳይበላሽ ፡ ወይም ፡ በባሰ ፡ ኹኔታ ፡ እንዳይበላሽ ፡ ለማድረግ ፡ እንዲቻል ፡ ነው ። ኹኖም ፡ ባንድ ፡ በኩል ፡ ሲታይ ፡ ወንጀል ፡ ሲፈጸም ፡ ሲታሰብ ፡ ወይም ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሲቀርብ ፡ ብቻ ፡ ሊያስቀጣ ፡ የሚያስችል ፡ ወንጀል ፡ በተፈጸመ ፡ ጊዜ ፡ የሕዝብ ፡ ሰላምና ፡ ጸጥታ ፡ አይደፈርስም ። በመጨረሻ ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሲቀርብ ፡ የሚያስቀጣ ፡ የእጅ ፡ ተፍንጅ ፡ ወንጀል ፡ ወይም ፡ መስሎ ፡ በተፈጸመ ፡ ቍጥር ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የሚሰጠው ፡ የመያዝ ፡ ትእዛዝ ፡ ሳይኖር ፡ ወንጀለኛ ፡ እንዲያዝ ፡ ማድረግ ፡ አብዛኛውን ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ የሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ የተለዩበትን ፡ ምክንያት ፡ ያፋልሳል ። ይኸውም ፡ አንዳንድ ፡ ወንጀሎች ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ ብቻ ፡ እንዲቀጡ ፡ የተደረገበት ፡ ተበደልኩ ፡ ባዩ ፡ ስሙ ፡ እንዳይነሳ ፡ ከፈለገ ፡ ለመክሰስ ፡ እንዳይገደድ ፡ ሲኾን ፡ ያለፍርድ ፡ ቤት ፡ ትእዛዝ ፡ እንዲያዝ ፡ ከተፈቀደ ፡ ባልፈለገበት ፡ ጊዜ ፡ በዚህ ፡ ዐይነት ፡ ምርጫ ፡ መብት ፡ ለመጠቀም ፡ ሳይችል ፡ ነው ። ቍ ፡ ፳፮ ፡ የዚህን ፡ ዐይነት ፡ የመያዝ ፡ ሥልጣን ፡ አለመፍቀዱን ፡ የሚያረጋግጠው ፡ ከኹሉ ፡ የበለጠው ፡ ምክንያት ፡ ይህ ፡ ነው ።

ፖሊስም ፡ ኾነ ፡ ተራ ፡ ሰው ፡ ኹለት ፡ ሰዎች ፡ የዝሙት ፡ ተግባር ፡ ሲፈጽሙ ፡ ቢያይ ፡ እንገታቸውን ፡ ይዞ ፡ አቅራቢያ ፡ ፖሊስ ፡ ጣቢያ ፡ ለማምጣት ፡ መቻል ፡ አለበት ፡ ተብሎ ፡ እንደማይታሰብ ፡ ሳይነገር ፡ የሚታወቅ ፡ ነው ። (የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፶ ፡ ይመለከቷል) ፡ በእንደዚህ ፡ ያለ ፡ ኹኔታ ፡ ተግባሩን ፡ ከፈጸሙት ፡ ከኹለት ፡ አንዳቸው ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሳያቀርቡ ፡ ለመያዝ ፡ መቻል ፡ የለበትም ። ለአፈጻጸም ፡ እንዲመችና ፡ የመያዙ ፡ ተግባር ፡ በቀላሉ ፡ ሊፈጸም ፡ እንዲችል ፤ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፲፬ ፡ በተጠቀሰው ፡ መሠረት ፡ አቤቱታ ፡ በጽሑፍ ፡ መቅረብ ፡ አይኖርበትም ። በቃል ፡ የቀረበው ፡ አቤቱታ ፡ በኋላ ፡ ግን ፡ በጽሑፍ ፡ መጽደቅ ፡ ይኖርበታል ።

በግልጥ ፡ መረዳት ፡ የሚሻው ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ መቅረብ ፡ የሚረዳው ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ክስ ፡ ለማቅረብ ፡ እንዲችል ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሲቀርብ ፡ የሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ በተፈጸሙ ፡ ጊዜ ፡ ፍርድ ፡ አሰጥቶ ፡ ለማስቀጣት ፡ የሚችለው ፡ የግል ፡ አቤት ፡ ባይ ፡ ብቻ ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ አይደለም ። በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፪፻፲፯ ፡ ይህ ፡ ሐሳብ ፡ ተብራርቶ ፡ ይገኛል ። ምክንያቱም ፡ በተለይ ፡ በእንግሊዝኛው ፡ ላይ ፡ ተብራርቶ ፡ የዚህ ፡ ዐይነት ፡ ክስ ፡ በሕግ ፡ አስከባሪ ፡ መቅረብ ፡ እንደሚኖርበት ፡ ተገልጿል ። ዕርግጥ ፡ ነው ፡ ወደፊት ፡ እንደሚታየው ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሲቀርብ ፡ ስለሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ የግል ፡ ሰው ፡ ቀርቦ ፡ የዳኝነት ፡ ተግባሩን ፡ በኀላፊነት ፡ ተከታትሎ ፡ ሊያስፈጽም ፡ ይችላል ። ነገር ፡ ግን ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡

ቍ ፡ ፪፻፲፯ ፡ እና ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፺ ፡ ሕግ ፡ በተጣሰ ፡ ቍጥር ፡ እንደሚያስገድደው ፡ ኹሉ ፡ ይህ ፡ ሊኾን ፡ የሚችለው ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ራሱ ፡ ክስ ፡ ለማቅረብ ፡ ባልቻለበት ፡ ጊዜ ፡ ነው ። ከላይ ፡ እንደተገለጠው ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ እስከ ፡ ተቻለ ፡ ድረስ ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢ ፡ መብት ፡ ጠባቂ ፡ ኹኖ ፡ ይሠራል ። ስለዚህ ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ ተወክሎ ፡ ክስ ፡ ለማቅረብ ፡ የሚችለው ፡ ይህ ፡ አፈጻጸም ፡ ሊጠበቅ ፡ በማይቻልበት ፡ ኹኔታ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ነው ። የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሲቀርብ ፡ ስለሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ ጕዳይ ፡ ኹል ፡ ጊዜ ፡ ወንጀለኛው ፡ መቅጫና ፡ የሥነ ፡ ሥርዐቱ ፡ ክፍል ፡ ዐብረው ፡ መነበብ ፡ ይኖርባቸዋል ። ስለዚህ ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሲቀርብ ፡ ብቻ ፡ በሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ የተበደሉት ፡ ሰዎች ፡ ፍርድን ፡ ለማግኘት ፡ ጕዳዩን ፡ በሚያንቀሳቅሱበት ፡ ጊዜ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፪፻፳ ፡ እና ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፲፫ ፡ እና ፡ ተከታታዮቹ ፡ መሠረት ፡ መከታተል ፡ ይኖርባቸዋል ።

በእነዚህ ፡ የሕግ ፡ ክፍሎች ፡ ሊጠቀሙ ፡ የሚችሉት ፡ አጥፊው ፡ ወጣት ፡ ወንጀለኛ ፡ ሲኾን ፡ ብቻ ፡ ነው ። በዚህን ፡ ጊዜ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫው ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፩፻፸፪ ፡ ሊሠራበት ፡ ይቻላል ።[6] ማን ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ማቅረብ ፡ እንዳለበት ፡ ለይተው ፡ የሚገልጹት ፡ አንቀጾች ፡ ቍ ፡ ፪፻፲፯ ፡ እና ፡ ፪፻፲፱ ፡ ናቸው ። ኹኖም ፡ በኋለኛው ፡ አንቀጽ ፡ የተጠቀሱት ፡ ደንቦች ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ በልዩ ፡ ክፍል ፡ ውስጥ ፡ ያልተጠበቁ ፡ ኹነው ፡ ይገኛሉ ።

ስለዝሙት ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢ ፡ መብት ፡ (ቍ ፡ ፪፻፲፱) ፡ ለቅርብ ፡ ዘመድ ፡ ሊተላለፍ ፡ አይችልም ። ይህም ፡ በቍ ፡ ፪፻፲፯ ፡ ከተጠቀሰው ፡ የሚለይ ፡ ነው ።

በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፩፻፺፱ ፡ እና ፡ ፪፻፲፬ ፡ (፪) በተወሰነው ፡ መሠረት ፡ ሕጉ ፡ በግልጥ ፡ የሦስት ፡ ወር ፡ ጊዜ ፡ መቈጠር ፡ የሚዠመረው ፡ ከሌላ ፡ ቀን ፡ ዠምሮ ፡ ይኾናል ፡ ብሎ ፡ ካልወሰነ ፡ በስተቀር ፡ ማናቸውም ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሊቀርብ ፡ የሚችለው ፡ ወንጀል ፡ መፈጸሙ ፡ በታወቀ ፡ በሦስት ፡ ወር ፡ ውስጥ ፡ (ምክንያቱም ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ የሚንቀሳቀስ ፡ የወንጀል ፡ ክስ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫው ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፲፭ ፡ መሠረት ፡ ባልታወቀ ፡ ወንጀለኛ ፡ ላይ ፡ ሊቀርብ ፡ ስለሚችል ፡) ወይም ፡ ወንጀለኛው ፡ ማን ፡ እንደኾነ ፡ በታወቀ ፡ በሦስት ፡ ወር ፡ ውስጥ ፡ ነው ፡ (ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ቍ ፡ ፪፻፳፩) ። የክስ ፡ አቤቱታ ፡ ከቀረበ ፡ በኋላ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ በቍ ፡ ፳፪ ፡ እና ፡ ተከታታዮቹ ፡ መሠረት ፡ ፖሊስ ፡ ምርመራውን ፡ ይከታተላል ። የፖሊስ ፡ ምርመራውን ፡ ውጤት ፡ መነሻ ፡ በማድረግ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ አጠራጣሪ ፡ በኾኑት ፡ ጕዳዮች ፡ ምርመራ ፡ እንዲቀጥል ፡ ያዛል ፡ ወይም ፡ ካልመሰለው ፡ ይግባኝ ፡ ሊወስድበት ፡ በማይቻለው ፡ ኹኔታ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍጥር ፡ ፴፱ ፡ መሠረት ፡ ክሱን ፡ ይዘጋል ፤ ወይም ፡ በዚሁ ፡ ክፍል ፡ በቍ ፡ ፴፪ ፡ መሠረት ፡ የሚያግድ ፡ ሌላ ፡ ነገር ፡ ከሌለ ፡ ክሱን ፡ ይቀጥላል ። ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ በአቤት ፡ ባይ ፡ የሚያስቀጣ ፡ ክስ ፡ ባቀረበ ፡ ጊዜ ፡ ስለ ፡ ክስ ፡ ማመልከቻ ፡ አወጣጥና ፡ በፍርድ ፡ ቤት ፡ ክርክር ፡ ስለ ፡ ማቅረብ ፡ የሚከተለው ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ እንደቀረው ፡ ኹሉ ፡ በቍ ፡ ፺፬ ፡ እና ፡ ተከታታዮቹ ፡ ወይም ፡ ተስማሚ ፡ ኹኖ ፡ ካገኘው ፡ በደንብ ፡ ተላላፊነት ፡ ስለሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ ከቍ ፡ ፩፻፷፯—፩፻፸ ፡ መሠረት ፡ ነው ።[7] ኹኖም ፡ ሕግ ፡

---

[6] "ያለመከፋፈልን ፡ ደንብ ፡" መሠረት ፡ በማድረግ ፡ (የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፪፻፳፪) ፡ ብዙ ፡ ሰዎች ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ በሚያስቀጣ ፡ ወንጀል ፡ ውስጥ ፡ ተከፋይ ፡ ኾነው ፡ ቢገኙ ፡ ክሱ ፡ ባንዱ ፡ ላይ ፡ ቢቀርብም ፡ ኹሉም ፡ ይቀጣሉ ። ወንጀሉ ፡ በአቤቱታ ፡ የሚያስቀጣ ፡ ያልኾነ ፡ እንደኾነና ፡ ጥቂቱ ፡ ክፍል ፡ ያለግል ፡ ከሳሽ ፡ ሊፈርድ ፡ የማይቻል ፡ የኾነ ፡ እንደኾነ ፡ [ለምሳሌ ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፪፻፳፱ ፡ (፪) "ያለመከፋፈል ፡ ደንብ ፡" ሊሠራ ፡ አይችልም ።

[7] በዚህን ፡ ጊዜ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፴፯ ፡ እና ፡ በሥነ ፡ ሥርዐቱ ፡ በቍ ፡ ፩፻፶፱ ፡ — ፩፻፷፬ ፡ መሠረት ፡ ተበዳይ ፡ ሰው ፡ የበደል ፡ ካሳ ፡ እንዲሰጠው ፡ ብቻ ፡ በወንጀል ፡ ክስ ፡ ውስጥ ፡ ተባባሪ ፡ ተከራካሪ ፡ እንዲኾን ፡ ሊያመለክት ፡ ይችላል ።

አስከባሪ ፡ ክስ ፡ ሊያቀርብ ፡ የሚችለው ፡ ተበዳዩ ፡ ሰው ፡ ክስ ፡ እንዲቀርብለት ፡ የፈለገ ፡ እንደኾነ ፡ ነው ። ተበዳዩ ፡ ክሱ ፡ እንዲቀጥል ፡ ካልፈለገ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ቊ ፡ ፩፻፳፩ ፡ መሠረት ፡ ይህንን ፡ ለማድረግ ፡ መብት ፡ ስላለው ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ማቆም ፡ ይኖርበታል ።[8] እንደ ፡ ደንቡ ፡ ከኾነ ፡ ተከሳሹም ፡ ክስ ፡ በዚህ ፡ መልክ ፡ መቆም ፡ የለበትም ፡ ብሎ ፡ እንደማይቃወም ፡ የታወቀ ፡ ነው ።[9]

ነገር ፡ ግን ፡ በሰንጠረዥ ፡ ፫ ፡ ቅጥ ፡ ፳ን ፡ መሠረት ፡ በማድረግ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቊ ፡ ፵፫ ፡ መነሻነት ፡ በጽሑፍ ፡ ሲነገራቸው ፡ ለሚገባቸው ፡ ተበዳይ ፡ ሰዎች ፡ ተነግሮ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ የሚንቀሳቀሱትን ፡ ወንጀሎች ፡ ለመክሰስ ፡ ባልፈለገበት ፡ ኹኔታ ፡ የዚህ ፡ ዐይነት ፡ ክሶች ፡ እንደነገሩ ፡ ዐይነት ፡ ታይቶ ፡ በሌላ ፡ መልክ ፡ ሊንቀሳቀሱ ፡ ይችላሉ ። ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቊ ፡ ፵፪ ፡ (፩) (ለ) — (መ) በተዘረዘሩት ፡ በማናቸውም ፡ ምክንያት ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ የሚንቀሳቀሱትን ፡ ወንጀሎች ፡ ክስ ፡ ሊዘጋ ፡ ይችላል ። በዚህም ፡ ጊዜ ፡ ልክ ፡ እንደቀረው ፡ ወንጀል ፡ ኹሉ ፡ ውሳኔው ፡ የመጨረሻ ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ የለም ፡ በማለት ፡ አምኖ ፡ ክሱን ፡ ለመቀጠል ፡ ባይፈልግ ፡ ግን ፡ ማለት ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቊ ፡ ፵፪ ፡ (፩) (ሀ) መሠረት ፡ ተበዳዩ ፡ ሰው ፡ ሌላ ፡ መንገድ ፡ አለው ። ይህም ፡ መንገድ ፡ ምንድር ፡ ነው ? ውጤቱስ ፡ ምንድር ፡ ነው ?

መብቱ ፡ ሊደገፍበት ፡ የሚችልበት ፡ መንገድ ፡ እምቢታው ፡ የተደረገበትን ፡ ምክንያት ፡ የሚዘረዝር ፡ ማስረጃ ፡ ለተበዳዩ ፡ በመስጠት ፡ ነው ። ይህም ፡ ማስረጃ ፡ የሚዘረዝረው ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ስለዚህ ፡ ወንጀል ፡ ክስ ፡ አለማቅረቡንና ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቊ ፡ ፵፬ ፡ (፩) ራሱ ፡ ሊከታተልና ፡ ይህንንም ፡ ሲያደርግ ፡ በዚሁ ፡ ክፍል ፡ ቊ ፡ ፵፯ ፡ እና ፡ ፩፻፶፩ ፡ መሠረት ፡ በራሱ ፡ ኀላፊነት ፡ መኾ

---

[8] ይህ ፡ ጕዳይ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ውስጥ ፡ በደንብ ፡ የተገለጠ ፡ አለመኾኑ ፡ ቢታወቅም ፡ የዚሁ ፡ ክፍል ፡ ሕግ ፡ ቊ ፡ ፩፻፶፪ ፡ ከዚህ ፡ ግንኙነት ፡ እንደሌለው ፡ የታወቀ ፡ ነው ። በክስ ፡ አቤቱታ ፡ የቀረበው ፡ ክስ ፡ ከፍርድ ፡ በፊት ፡ በማናቸውም ፡ ደረጃ ፡ ላይ ፡ ቢቆም ፡ ክሱ ፡ መቆም ፡ አለበት ። ስለዚህ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ ቢስማማም ፡ ባይስማማም ፡ ክሱን ፡ ማንሣት ፡ ይኖርበታል ። ስለዚህ ፡ ውጤቱ ፡ ቀድሞውኑ ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ እንዲቀርብ ፡ ያኸል ፡ መኾኑ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቊ ፡ ፩፻፳፯ ፡ በተገለጠው ፡ መሠረት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ክርክሩን ፡ ለመስጠትና ፡ መቀጫ ፡ ለመጣል ፡ መብት ፡ የለውም ። በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቊ ፡ ፩፻፶፮ ፡ ጋራ ፡ ሳይፋለስ ፡ ተከሳሹ ፡ እንዲለቀቅ ፡ ውሳኔ ፡ መስጠት ፡ ይኖርበታል ። (የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቊ ፡ ፩፻፳፩ ፡ ይመለከቷል) ፡ ሌላው ፡ ኹኔታ ፡ ክስ ፡ እንዲቆም ፡ መብት ፡ ኹኖ ፡ ሊሠራበት ፡ የሚቻለው ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቊ ፡ ፩፻፲፱ ፡ መሠረት ፡ ነው ።

[9] ይህ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቊ ፡ ፩፻፳፪ ፡ በመጨረሻዎቹ ፡ ክፍለ ፡ ነገሮች ፡ ውስጥ ፡ ከተነገሩት ፡ ሐሳቦች ፡ ጋር ፡ የሚፋለስ ፡ አይደለም ። ይህም ፡ የሚኾነው ፡ ከተከሰሱት ፡ ውስጥ ፡ ስለ ፡ ጥቂቶቹ ፡ ብቻ ፡ ክስ ፡ ተነሥቶ ፡ የቀረው ፡ ተከሳሽ ፡ ግን ፡ ክሱ ፡ መቆም ፡ የለበትም ፡ ብሎ ፡ ሲከራከር ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ አንድ ፡ ሰው ፡ ብቻ ፡ በግል ፡ ክስ ፡ አቤቱታ ፡ በሚያስቀጣ ፡ ሲከሰስም ፡ ይህ ፡ ደንብ ፡ ሊሠራበት ፡ ይገባል ፡ ብሎ ፡ የሚከራከር ፡ አይኖርም ። ተከሳሹ ፡ እንዲሁ ፡ ከመለቀቅ ፡ ይልቅ ፡ በፍርድ ፡ ነጻ ፡ ለመኾን ፡ እንዲችል ፡ ክስ ፡ እንዳይቆም ፡ የሚያደርግበት ፡ መንገድ ፡ አለመኖሩ ፡ የሚያሳዝን ፡ ነው ። ይህ ፡ የተከሰሰ ፡ ሰው ፡ ንጹሕ ፡ መኾኑ ፡ ካልታወቀ ፡ በቀር ፡ ሊሠራ ፡ ከማይችለው ፡ የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቊ ፡ ፩፻፶፮ ፡ ጋር ፡ ሲታይ ፡ ዋና ፡ ጕዳይ ፡ ነው ። በዚህ ፡ ኹኔታ ፡ ለዚሁ ፡ ለቊ ፡ ፩፻፶፮ ፡ ሲባል ፡ በግል ፡ ከሳሽ ፡ የተከሰሰ ፡ ሰው ፡ መለቀቅ ፡ በፍርድ ፡ ነጻ ፡ እንደመውጣት ፡ ኹኖ ፡ መቈጠር ፡ ይኖርበታል ። በማለት ፡ ከላይ ፡ በ፰ ፡ በቀረበው ፡ ሀሳብ ፡ መሠረት ፡ መወሰን ፡ ያስፈልጋል ። [ተመሳሳይ ፡ አስተያየት) ፡] በሬሱይ ፡ አፊሲየል ፡ ዱዛ ፡ አሬ ፡ ዱ ፡ ትሪቡናል ፡ ፌዴራል ፡ ሱዊስ ፡ (ከስዊስ ፌዴራል ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በኦፊሲየል ፡ ወይም ፡ በደንብ ፡ የተጠራቀሙ ፡ ፍርዳዊ ፡ ውሳኔዎች) ፡ ፸፪ ፡ ፬ኛ ፡ ፸፯ ፡ ወይም ፡ ዡርናል ፡ ዴ ትሪቡኖ ፡ (የፍርድ ፡ ቤቶች ፡ ጆርናል ፡ ወይም ፡ መጽሔት) ፡ እ ፡ ኤ ፡ አ ፡ ፲፱፻፵፯ ፡ ፬ኛ ፡ ፩፻፶፪ ፡ ውስጥ ፡ ሊገኝ ፡ ይችላል ። ይህ ፡ እንዲህ ፡ ባይኾን ፡ ኑሮ ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ ተከሳሽ ፡ በፍርድ ፡ ነጻ ፡ መውጣቱን ፡ ሲረዳ ፡ ተሽቀዳድሞ ፡ ክሱን ፡ በማንሣት ፡ ተከሳሽ ፡ ነጻ ፡ የወጣው ፡ በሕግ ፡ አይደለም ፡ በማለት ፡ በቊ ፡ ፩፻፶፮ ፡ ከተጠቀሰው ፡ ለማምለጥ ፡ በቻለም ፡ ነበር ።

ኑን ፡ ነው ። [10] ምንም ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ውስጥ ፡ በሦስተኛ ፡ ሰንጠረዥ ፡ በተለይ ፡ የተሰጠው ፡ ቅጥ ፡ ባይኖርም ፡ ማስረጃው ፡ በቅጅ ፡ ተጽፎ ፡ ጕዳዩን ፡ ለማየት ፡ ሥልጣን ፡ ላለው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ እንዲደርሰው ፡ ይደረጋል ። ይህም ፡ የሚረዳው ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፩፻፵፱ ፡ (፪) መሠረት ፤ የግል ፡ ከሳሽ ፡ ክስ ፡ ያቀረበበት ፡ ወንጀል ፡ ራሱ ፡ ክሱን ፡ እንዲከታተል ፡ ሥልጣን ፡ ስለተሰጠው ፡ መኾኑን ፡ ለማረጋገጥ ፡ እንዲረዳው ፡ ነው ። [11]

በዚህ ፡ ኹኔታ ፡ ሊቀርብ ፡ የሚችለው ፡ ጥያቄ ፡ ማስረጃው ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ክሱን ፡ ለመከታተል ፡ ባልፈለገበት ፡ ኹኔታ ፡ ኹሉ ፡ በግዴታ ፡ አስፈላጊ ፡ መኾኑን ፡ ነው ። በዚህን ፡ ጊዜ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፶፱ ፡ (፪) በተጠቀሰው ፡ መሠረት ፡ ለተበዳዩ ፡ ከሚላከው ፡ ውሳኔ ፡ ቅጅ ፡ ጋራ ፡ ተያይዞ ፡ እንዲደርሰው ፡ መደረግ ፡ ሊኖርበት ፡ ነው ፤ ወይስ ፡ ተበዳዩ ፡ በጠየቀ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ሊሰጠው ፡ ነው ? ይህ ፡ ማለት ፡ ጥያቄው ፡ ልክ ፡ በቍ ፡ ፶፱ ፡ (፪) ይግባኝ ፡ እንደሚቀርብበት ፡ ዐይነት ፡ ኹኖ ፡ ሲገኝ ፡ ማለት ፡ ነው ። ምንም ፡ ሕጉ ፡ ስለዚህ ፡ በግልጥ ፡ ባይናገርም ፡ በመዠመሪያ ፡ የተነገረው ፡ የአሠራር ፡ ዘዴ ፡ ሊፈጸም ፡ ይገባል ። ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ የለም ፡ በማለት ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ ለመክሰስ ፡ ፈቃደኛ ፡ አለመኹኑን ፡ ገልጦ ፡ ክስ ፡ ካቆመ ፡ ተበዳዩ ፡ ተነግሮትም ፡ ኾነ ፡ ሳይነገረው ፡ ክሱን ፡ ቢቀጥል ፡ ይህንን ፡ ያህል ፡ የሚያሳስብ ፡ ጕዳይ ፡ ሊኾን ፡ አይችልም ። ጕዳዩ ፡ እንዲህ ፡ ከኾነ ፡ ተበዳዩ ፡ ቢጠቀምበትም ፡ ባይጠቀምበትም ፡ ክሱን ፡ መከታተል ፡ ባቆመበት ፡ ጊዜ ፡ ያለ ፡ አንዳች ፡ ጥያቄ ፡ ማስረጃውን ፡ ለተበዳይ ፡ ወገን ፡ የመስጠት ፡ አሠራር ፡ መንገድ ፡ ቢለመድ ፡ ጠቃሚ ፡ ነው ።

ሌላው ፡ ጥያቄ ፡ ደግሞ ፡ ማስረጃው ፡ ከተሰጠው ፡ በኋላ ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ ልክ ፡ የሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ዐይነት ፡ መብት ፡ ይኖረው ፡ ወይም ፡ አይኖረው ፡ እንደኾን ፡ የሚለው ፡ ነው ። የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፩፻፵፫ ፡ (፩) መሠረት ፡ ሊኖረው ፡ ይችላል ፡ የሚያሰኝ ፡ አስተያየት ፡ ቢገኝም ፡ አንዳንድ ፡ ተግባሮችና ፡ በተለይም ፡

---

10 በክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ በሚያስቀጣ ፡ ወንጀል ፡ ሳይኾን ፡ በሌላው ፡ ዐይነት ፡ ወንጀል ፡ ክስ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ የለም ፡ በማለት ፡ ክሱን ፡ ያቆመ ፡ እንደኾነ ፡ ለተበዳይ ፡ ወገን ፡ ሌላ ፡ መብቱን ፡ የሚያስከብርበት ፡ መንገድ ፡ አለው ። ራሱ ፡ ግላዊ ፡ ክስ ፡ ለማቅረብ ፡ አይችልም ፡ ነገር ፡ ግን ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫው ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ አንቀጽ ፡ ፶፱ ፡ (፪) መሠረት ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ክሱን ፡ ለማቋረጥ ፡ ባለመፈለጉ ፡ ይግባኝ ፡ አቅርቦ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ክስ ፡ ለማቅረብ ፡ እንዲታዘዝለት ፡ ለማስደረግ ፡ መንገድ ፡ አለው ። የዚህ ፡ ዐይነት ፡ ይግባኝ ፡ የሚወሰደው ፡ ጕዳይ ፡ በክርክር ፡ ቀርቦ ፡ ቢወሰን ፡ ኑሮ ፡ ይግባኙን ፡ ለማየት ፡ ሥልጣን ፡ ላለው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ስለኾነ ፡ በይግባኙ ፡ ትእዛዝ ፡ መሠረት ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ተከራክሮ ፡ ተወስኖ ፡ የፍርዱ ፡ ይግባኝ ፡ ሲመጣ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ክርክሩን ፡ እንዲቀጥል ፡ ሳዘዘው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ መቅረብ ፡ አይኖርበትም ። ምክንያቱም ፡ አንድ ፡ ጕዳይ ፡ አንድ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ በዚያው ፡ ሥልጣኑ ፡ ኹለት ፡ ጊዜ ፡ ሊያይ ፡ ባለመቻሉ ፡ ነው ።

11 ማስረጃው ፡ የሚሰጠው ፡ ክሱ ፡ የቆመው ፡ በበቂ ፡ ማስረጃ ፡ አለመገኘት ፡ በኾነ ፡ ጊዜ ፡ ብቻ ፡ ስለ ፡ ኾነ ፡ ስለተፈጸመው ፡ ወንጀል ፡ ዐይነት ፡ ጥርጣሬ ፡ ሊኖር ፡ ይችል ፡ ይኾናል ። በዚህን ፡ ጊዜ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ በቍ ፡ ፩፻፲፫ ፡ (፩) መሠረት ፡ በተጨማሪ ፡ የሚተኩ ፡ ክሶችን ፡ ከማቅረብ ፡ የሚያግደው ፡ ነገር ፡ የለም ። ኹኖም ፡ በዚህን ፡ ጊዜ ፡ በምሉ ፡ ወንጀሎቹ ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ የሚያስቀጡ ፡ መኾን ፡ አለባቸው ። ስለዚህ ፡ የግል ፡ ክስ ፡ ስለሚቀርቡባቸው ፡ ጕዳዮች ፡ የሚሰጠው ፡ ማስረጃ ፡ በጣም ፡ የሚያግድ ፡ ወይም ፡ የሚወስን ፡ መኾን ፡ የለበትም ። ማለት ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ እንደሚከተለው ፡ ለመክሰስ ፡ እንዲችል ፡ ሊፈቅድለት ፡ ይችል ፡ ይኾናል ። ለምሳሌ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፭፻፴፱ ፡ (፩) (ዐሰቦ ፡ ስለተደረገ ፡ ከባድ ፡ የአካል ፡ ጕድለት) ፡ በተግባሩ ፡ አፈጻጸም ፡ ቅጣቱ ፡ ሳይከብድ ፡ ከሶ ፡ በተጨማሪ ፡ ክስ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፭፻፵፫ ፡ (፫) (በቸልተኛነት ፡ ምክንያት ፡ ስለሚደረጉ ፡ የአካል ፡ ጕዳቶች) ፡ በሚለው ፡ ወንጀለኛውን ፡ ለመክሰስ ፡ እንዲችል ፡ ማለት ፡ ነው ። ነገር ፡ ግን ፡ በግልጽ ፡ ሊታወቅ ፡ የሚሻው ፡ ምንም ፡ የተሰጠው ፡ ማስረጃ ፡ በተጨማሪ ፡ በሚተኩ ፡ ወንጀሎች ፡ ለመክሰስ ፡ የሚያስችል ፡ ባይኾንም ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፩፻፲፫ ፡ (፪) መሠረት ፡ በተጨማሪ ፡ በሚተኩ ፡ ክሶች ፡ ክስ ፡ ለማቅረብ ፡ ይቻላል ።

ስለ ፡ አካባቢው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ መምረጥ ፡ ጉዳይ ፡ ምንም ፡ ክሱ ፡ ውስጥ ፡ ባይገባ ፡ በሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ሥልጣን ፡ እጅ ፡ ማቄየት ፡ ተገቢ ፡ ይመስላል ። ምክንያቱም ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ የሚንቀሳቀስ ፡ ወንጀል ፡ የተፈጸመበት ፡ ቦታ ፡ አጠራጣሪ ፡ በኾነ ፡ ጊዜ ፡ (የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፩፻፺ ፡ ይመለከቷል) ፤ በዚሁ ፡ ክፍል ፡ በቍ ፡ ፩፻፯ ፡ ክስ ፡ የሚሰማበት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የመምረጥ ፡ ሥልጣን ፡ ለሕግ ፡ አስከባሪ ፡ የተሰጠው ፡ ኹኖ ፡ ሳለ ፡ በቀጥታ ፡ ለግል ፡ ከሳሽ ፡ ቢተላለፍ ፡ አደናጋሪ ፡ ኹኔታን ፡ ይፈጥራል ። ስለዚህ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ማስረጃ ፡ በሚሰጥበት ፡ ጊዜ ፡ እዚያው ፡ ላይ ፡ ጉዳዩ ፡ የትኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሊታይ ፡ እንደሚገባው ፡ ለይቶ ፡ ቢገልጥ ፡ የሚሻል ፡ ነው ፡ ቢባል ፡ የሚያስኬድ ፡ ነው ። ይህም ፡ ትርጉም ፡ በዚሁ ፡ ክፍል ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፺፬ ፡ (፩) የተደገፈ ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ጉዳዩን ፡ ለማየት ፡ ሥልጣን ፡ ላለው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ የማስረጃውን ፡ ቅጅ ፡ እንዲልክ ፡ ሲያስገድድ ፡ ስለሚያየው ፡ የገንዘብ ፡ መጠን ፡ ሥልጣን ፡ ብቻ ፡ ሳይኾን ፡ በከሳሽና ፡ በተከሳሹ ፡ እንዲሁም ፡ በቀበሌ ፡ ግዛት ፡ በዙል ፡ ሲታይም ፤ ጉዳዩን ፡ ለማየት ፡ ሥልጣን ፡ ያለውን ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ለይቶ ፡ በመግለጥ ፡ ጭምር ፡ እንዲያስታውቅ ፡ ነው ። ብዙ ፡ ፍርድ ፡ ቤቶች ፡ በአካባቢው ፡ ላይ ፡ ሥልጣን ፡ ባላቸው ፡ ጊዜ ፡ ጉዳዩ ፡ በየትኛው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ መታየት ፡ እንደሚኖርበት ፡ የመወሰኑ ፡ ሥልጣንና ፡ ኀላፊነት ፡ የሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ብቻ ፡ መኾን ፡ አለበት ።

የማስረጃ ፡ ማግኘት ፡ ውጤት ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ ወይም ፡ ወኪሉ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፺፯ ፡ በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ በማስረጃው ፡ ውስጥ ፡ ተለይቶ ፡ በተገለጠለት ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ክርክሩን ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ ለማቅረብ ፡ እንዲችል ፡ ነው ። የግል ፡ ከሳሽ ፡ የክስ ፡ ማመልከቻውን ፡ ካዘጋጀ ፡ በኋላ ፡ [12] የክሱ ፡ ጉዳይ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ በአንቀጾች ፡ ፩፻፱ — ፻፲፫ ፡ በተገለጠው ፡ መሠረት ፡ ይመራል ፡ ማለት ፡ ነው ። [13] እንደሚታየው ፡ ራሱ ፡ ክሱን ፡ በሚያ

---

12 በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፩፻፰ ፡ (፩) መሠረት ፡ በሕግ ፡ ተላላፊነት ፡ ስለሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ ልዩ ፡ የክስ ፡ ማመልከቻ ፡ እንዲቀርብ ፡ አያሻም ። በእንዚህ ፡ ዐይነት ፡ ወንጀሎች ፡ ክስ ፡ የሚቀርበው ፡ በሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ክፍል ፡ በቍ ፡ ፩፻፰፯ — ፩፻፰ ፡ በተዘረዘረው ፡ መሠረት ፡ ይኾናል ። በሕግ ፡ ተላላፊነት ፡ ስለሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቍ ፡ ፻፻፰፩ ፡ (፩) (ለ) የሚገኘው ፡ ልዩ ፡ ጉዳይ ፡ አለ ። ይሆም ፡ አንቀጽ ፡ የሚገልጠው ፡ የመሥሪያ ፡ ቤት ፡ ደንጋጊዎችን ፡ (የክፍል ፡ ሕጎችንና ፡ ዐዋጆችን) ፡ በመተላለፍ ፡ ጥፋት ፡ ክስ ፡ ሲቀርብ ፡ ክስ ፡ ሊቀርብ ፡ የሚችለው ፡ ሕጎችን ፡ የሚያስፈጽመው ፡ የመንግሥት ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ወኪል ፡ በግል ፡ ከሳሽነት ፡ ሲቀርብ ፡ ብቻ ፡ መኾኑን ፡ ነው ። እንደዚህ ፡ ያለ ፡ ኹኔታ ፡ ሲፈጠር ፡ ክሱ ፡ የግል ፡ ጉዳይ ፡ ነክ ፡ ባለመኾኑ ፡ በግል ፡ አቤቱታ ፡ ከሳሽነት ፡ ሊንቀሳቀስ ፡ አይገባውም ፡ የሚል ፡ አስተያየት ፡ ሊኖር ፡ ቢችልም ፡ ሕጉ ፡ በዚህ ፡ መልክ ፡ እንዲከናወን ፡ የፈቀደው ፡ ስለተጣሰው ፡ ሕግ ፡ በዕርቅ ፡ ለመፈጸም ፡ እየተቻለ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ክስ ፡ በማቅረቡ ፡ ይህ ፡ እንዳይኾን ፡ እንዳያግድ ፡ ነው ። (ለምሳሌ ፡ ስለ ፡ ጉምሩክ ፡ ቀረጥ ፡ አከፋፈል ፡ ማለት ፡ ነው ።) ነገር ፡ ግን ፡ በዚህ ፡ ዐይነት ፡ ጉዳይ ፡ ውስጥ ፡ ችግር ፡ የሚፈጠረው ፡ ክስ ፡ ቀርቦ ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ የለም ፡ በማለት ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ በክሱ ፡ ለመግፋት ፡ ያልፈቀደ ፡ እንደኾነ ፡ ነው ። ምክንያቱም ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፶፱፻ ፡ (፩) መሠረት ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ ለመክሰስ ፡ እንዲችል ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ማስረጃ ፡ ቢሰጠውም ፡ ስለመንግሥት ፡ መሥሪያ ፡ ቤት ፡ ወኪል ፡ የኾነው ፡ የሚከራከረው ፡ በመንግሥት ፡ ስም ፡ በመኾኑ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ቢወጣም ፡ መንግሥት ፡ ያልገባበት ፡ የግል ፡ ክርክር ፡ ነው ፡ ለማለት ፡ አዳጋች ፡ ነው ። በቍ ፡ ፻፻፰፩ ፡ (፩) (ለ) የተመለከቱት ፡ ክሶች ፡ በእውነተኛው ፡ ፍች ፡ ከተወሰዱ ፡ በግል ፡ ክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ የሚንቀሳቀስ ፡ ክስ ፡ ሳይኾን ፡ እንደቀረው ፡ በጠቅሚ ፡ የሚንቀሳቀስ ፡ ክስ ፡ ሊባል ፡ የሚሻልበት ፡ በዚህ ፡ ምክንያት ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ የዚህ ፡ ዐይነት ፡ ጠባይ ፡ ያሏቸው ፡ ወንጀሎች ፡ ሲፈጠሩ ፡ በግል ፡ ክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ በሚያስከስሱት ፡ ወንጀሎች ፡ ሳይኾን ፡ እንደቀረው ፡ ዐይነት ፡ ተቈጥረው ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ በቍ ፡ ፺፬ ፡ (፪) በተመለከተው ፡ መሠረት ፡ መፈጸም ፡ ይኖርበታል ።

13 በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቍ ፡ ፩፻፰፮ ፡ መሠረት ፡ ተከሳሽ ፡ ሳይኖር ፡ ክስ ፡ ሊንቀሳቀስ ፡ አይችልም ። ኹኖም ፡ ይህ ፡ አሠራር ፡ በደንብ ፡ ተላላፊነት ፡ በሚያስቀጡት ፡ ወንጀሎች ፡ ውስጥ ፡ በግል ፡ ከሳሽ ፡ በሚመራ ፡ ክስ ፡ ውስጥ ፡ ተከሳሽ ፡ በቂ ፡ ምክንያት ፡ ሳይኖረው ፡ ሳይቀርብ ፡ ቢቀር ፡ ፍርድ ፡ እንዲሰጥ ፡ በሚፈቅደው ፡ ከሥነ ፡ ሥርዐቱ ፡ ክፍል ፡ ቍ ፡ ፩፻፷ ፡ (፪) ጋራ ፡ አይፋለስም ። ኹኖም ፡ የዚህ ፡ የኋለኛው ፡ ደንብ ፡ ተፈላጊነት ፡ በጣም ፡ የሚያጠራጥር ፡ ነው ።

ንቀሳቅስበትም ፡ ጊዜ ፡ ቢኾን ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ ስለበደሉ ፡ ካሳ ፡ ጨምሮ ፡ እንዲከስ ፡ ይፈቀድለታል ። ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቊ ፡ ፩፻፶፬ ፡ (፫) [14] ይህንን ፡ ሊያደርግ ፡ የማይችለው ፡ ተከሳሹ ፡ ልጅ ፡ ሲኾን ፡ ብቻ ፡ ነው ። (የዚሁ ፡ ክፍል ፡ ሕግ ፡ ቊ ፡ ፩፻፶፭ ፡ (፩) (ሀ) ይመለከቷል) ።

ከላይ ፡ የተገለጸው ፡ ሐተታ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ከቊ ፡ ፵፰ ፡ ጋራ ፡ የሚፋለስ ፡ አይደለም ። ቊ ፡ ፵፰ ፡ ውስጥ ፡ በግል ፡ ከሳሽ ፡ የቀረበ ፡ የክስ ፡ አቤቱታ ፡ በክርክሩ ፡ ውስጥ ፡ ተከሳሽ ፡ የከበደ ፡ ወንጀል ፡ ማድረጉ ፡ ሲረጋገጥ ፡ የሕግ ፡ አስከባሪው ፡ በማናቸውም ፡ ደረጃ ፡ ሊያቆም ፡ መቻሉን ፡ የሚገልጥ ፡ ነው ። ይህም ፡ ማለት ፡ በቊ ፡ ፵፬ ፡ (፩) መሠረት ፡ በተጠቀሰው ፡ ማስረጃ ፡ ውስጥ ፡ ከተገለጠው ፡ የባሰ ፡ ክባድ ፡ ወንጀል ፡ ሲገኝ ፡ ማለት ፡ ነው ። ለዚህ ፡ የሚኾን ፡ ምሳሌ ፡ የግል ፡ ክስ ፡ ለማንቀሳቀስ ፡ እንዲቻል ፡ የተሰጠው ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቊ ፡ ፻፵፬ ፡ (በሌላ ፡ ሰው ፡ ሀብት ፡ ሕግ ፡ በማይፈቅደው ፡ ኹኔታ ፡ መጠቀም) ፡ መሠረት ፡ ለመክሰስ ፡ ኹኖ ፡ ሳለ ፤ በክርክሩ ፡ ውስጥ ፡ ይህ ፡ ሳይኾን ፡ ቀርቶ ፡ ጉዳዩ ፡ ሌብነት ፡ ለመኾኑ ፡ ማስረጃ ፡ ተገኝቶ ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ቊ ፡ ፻፶፩ ፡ የሚያስቀጣ ፡ ሲኾን ፡ ነው ። [15]

ይህም ፡ ሲኾን ፡ በማናቸውም ፡ ኹኔታ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ቀድሞ ፡ ይህን ፡ ዐውቄ ፡ ቢኾን ፡ ኑሮ ፡ በቂ ፡ ማስረጃ ፡ የለም ፡ በማለት ፡ ባልለቀኩም ፡ ነበር ፡ ባለ ፡ ቍጥር ፡ የመክሰሱ ፡ ሥልጣን ፡ እንደገና ፡ ለሕግ ፡ አስከባሪ ፡ አይመለስም ። በሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ቃል ፡ መሠረት ፡ ክስ ፡ ሊቆም ፡ የሚችለው ፡ በክርክሩ ፡ ጊዜ ፡ የተገኘው ፡ ወንጀል ፡ ዐይነት ፡ በግል ፡ ክስ ፡ አቤቱታ ፡ ሊቀርብ ፡ የማይገባው ፡ ኹኖ ፡ በመገኘቱ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቊ ፡ ፵፬ ፡ (፩) መሠረት ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ እንዲያንቀሳቅስ ፡ ማስረጃ ፡ የማይሰጥበት ፡ ወንጀል ፡ ኹኖ ፡ ሲገኝ ፡ ብቻ ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ ቊ ፡ ፵፰ ፡ በግልጥ ፡ ባይናገርም ፡ አንድ ፡ ጊዜ ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ እንዲያንቀሳቅስ ፡ ማስረጃ ፡ ከተሰጠ ፡ ወንጀሉ ፡ በግል ፡ ከሳሽ ፡ አቤቱታ ፡ ሊንቀሳቀስ ፡ የማይገባው ፡ መኾኑ ፡ እስካልታወቀ ፡ ድረስ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ተመልሶ ፡ ሊገባ ፡ አይገባውም ፡ በማለት ፡ ቢተረጐም ፡ የሚሻል ፡ ነው ።

---

14 ስለ ፡ ፍትሐ ፡ ብሔር ፡ የካሳ ፡ ክስ ፡ እና ፡ የግል ፡ አቤቱታ ፡ ክስ ፡ ማንሣት ፡ የፍትሕ ፡ ፍርድ ፡ ያለፍርድ ፡ በፊት ፡ ነጻ ፡ ስለመልቀቅ ፡ በፍርድ ፡ ነጻ ፡ ስለመውጣት ፡ (የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ አንቀጽ ፡ ፩፻፶፯ — ፩፻፶፱) ፡ ከላይ ፡ በተራ ፡ ቊ ፡ ፯ ፡ የታተተውን ፡ ይመለከቷል ።

15 የወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ ቊ ፡ ፵፰ ፡ ሕግ ፡ አስከባሪው ፡ ከባድ ፡ ወንጀል ፡ በክርክሩ ፡ ውስጥ ፡ እንዴት ፡ እንደተፈጠረ ፡ በምን ፡ መልክ ፡ ሊያውቅ ፡ እንደሚችል ፡ አይገልጥም ። ስለዚህ ፡ የሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ወገን ፡ በማናቸውም ፡ በክስ ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢ ፡ በሚንቀሳቀስ ፡ ክስ ፡ ውስጥ ፡ ወኪል ፡ መላክ ፡ ሊኖርበት ፡ ነው ። ይህ ፡ ደግሞ ፡ ሊኾን ፡ የማይችል ፡ ነው ። ስለዚህ ፡ የቊ ፡ ፵፰ ፡ አተረጓጐም ፡ ትክክል ፡ ከኾነ ፡ የግል ፡ ክስ ፡ ተቋርጦ ፡ የሚቆመው ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ለጠቅላላ ፡ ሕዝብ ፡ ጥቅም ፡ ሲል ፡ ሊከታተለው ፡ የሚገባ ፡ ወንጀል ፡ ሲገኝ ፡ ከኾነ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ በራሱ ፡ ፈቃድ ፡ ወይም ፡ በአመልካች ፡ የዚህ ፡ ዐይነት ፡ ወንጀል ፡ በክርክሩ ፡ ውስጥ ፡ ሲገለጥ ፡ ለማቆም ፡ መቻል ፡ ይኖርበታል ። ይህ ፡ ሊኾን ፡ የሚገባው ፡ በተለይም ፡ ጉዳዩን ፡ ከሚያየው ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሥልጣን ፡ በላይ ፡ የኾኑ ፡ ወንጀሎች ፡ ለምሳሌ ፡ ቀድሞ ፡ የቀረበው ፡ የወንጀል ፡ ክስ ፡ በወረዳ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሊታይ ፡ የሚችል ፡ ባንድ ፡ ሰው ፡ ሀብት ፡ ያለ ፡ ሕግ ፡ መጠቀም ፡ ኹኖ ፡ በኋላ ፡ በክርክሩ ፡ ውስጥ ፡ በወረዳ ፡ ፍርድ ፡ ቤት ፡ ሊታይ ፡ የሚገባው ፡ የሌብነት ፡ ክስ ፡ ኹኖ ፡ ሲገኝ ፡ እሠራሩ ፡ በዚህ ፡ መልክ ፡ ስለኾነ ፡ ነው ።

መደምደሚያ I

እንዚህ ፡ ከላይ ፡ የተገለጡት ፡ አስተያየቶች ፡ መብቱ ፡ ወይም ፡ ጥቅሙ ፡ የተነካበት ፡ ሰው ፡ አቤቱታ ፡ ሳያቀርብ ፡ ክስ ፡ ስለማይቀርብባቸው ፡ ወንጀሎች ፡ ጠቅላላ ፡ ደንብ ፡ ነው ፡፡ ተመሳሳይ ፡ ደንቦች ፡ ግን ፡ አብዛኛውን ፡ ጊዜ ፡ በሌሎች ፡ ሀገሮች ፡ አይገኙም ፡፡ ምክንያቱም ፡ ምንም ፡ ወንጀሎች ፡ በግል ፡ አቤቱታ ፡ አቅራቢነት ፡ የሚያስከስሱና ፡ በማናቸውም ፡ ጠቋሚ ፡ የሚያስከስሱ ፡ ተብለው ፡ ቢለዩም ፡ ማናቸውም ፡ ወንጀል ፡ ምንም ፡ ከላይ ፡ ሲታይ ፡ የግል ፡ ሰው ፡ መብትን ፡ የሚነካ ፡ ኹኖ ፡ ቢገኝም ፡ ወንጀል ፡ የፈጸመ ፡ ሰው ፡ ኹሉ ፡ በኀላፊነት ፡ መጠየቅ ፡ የሚኖርበት ፡ ለጠቅላላው ፡ ማኅበራዊ ፡ ኑሮ ፡ ጥቅም ፡ ሲባል ፡ በመኾኑ ፡ ነው ፡፡

በ፲፱፻፶፮ ፡ ዓ ፡ ም ፡ የኢትዮጵያ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ የተደነገገው ፡ በፊት ፡ ከነበረው ፡ በጣም ፡ ጥብቅ ፡ ነው ፡፡ ይህም ፡ ሊኾን ፡ የሚገባው ፡ ነው ፡፡ እ ፡ ኤ ፡ አ ፡ በ፲፱፻፷፪ ፡ ዓ ፡ ም ፡ በቍ ፡ ፳፱ ፡ በወጣው ፡ የሕግ ፡ አስከባሪዎች ፡ አዋጅ ፡ ክፍል ፡ ፮ ፡ መሠረት ፡ (በግልጥ ፡ ባይኾንም ፡ በአኹኑ ፡ ወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግ ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ የተሠረዘው) ፡ የወንጀል ፡ ክስ ፡ በሕግ ፡ አስከባሪ ፡ በማይመራበት ፡ ጊዜ ፡ ፍርድ ፡ ቤቱ ፡ የግል ፡ ከሳሽ ፡ ራሱ ፡ ወይም ፡ በጠበቃው ፡ ርዳታ ፡ እንዲከታተል ፡ ይፈቅድ ፡ ነበር ፡፡ ይህም ፡ ይኾን ፡ የነበረው ፡ የወንጀሉ ፡ ከባድነት ፡ ወይም ፡ ሕግ ፡ አስከባሪ ፡ ለምን ፡ ለመክሰስ ፡ እንዳልፈቀደ ፡ ሳይጠና ፡ ነበር ፡፡ ይህ ፡ ክፍል ፡ ምንም ፡ በቀድሞ ፡ ልማድ ፡ የነበረውን ፡ ተበዳይ ፡ የነበረውን ፡ ሰው ፡ የግል ፡ ተከታታይነት ፡ የሚደግፍ ፡ እንደነበረ ፡ ግልጥ ፡ ቢኾንም ፡ በፍትሐ ፡ ብሔር ፡ ቀድሞ ፡ በጉማ ፡ ክፍያ ፡ የነፍስ ፡ ግዳይ ፡ ወንጀል ፡ ፍርድ ፡ እንዲለወጥ ፡ ይፈቅድ ፡ እንደነበረው ፡ ኹሉ ፡ በዚህም ፡ ረገድ ፡ በወንጀል ፡ እና ፡ በወንጀል ፡ ሥነ ፡ ሥርዐት ፡ መካከል ፡ ሊኖር ፡ የሚገባውን ፡ ልዩነት ፡ ያልጠበቀ ፡ ደንብ ፡ ነበር ፡፡ ስለዚህ ፡ ባኹኑ ፡ ዘመን ፡ በወንጀለኛ ፡ መቅጫ ፡ ሕግም ፡ ውስጥ ፡ ኾነ ፡ በሥነ ፡ ሥርዐቱ ፡ ውስጥ ፡ እነዚህ ፡ ልዩነቶች ፡ ሊጠበቁ ፡ ይገባቸዋል ፡፡